

Oikeudellinen selvitys yritysvastuulaista

19.5.2020

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Toimeksianto

- **Selvitys on luonnosvaiheessa.** Tämän sidosryhmäkuulemisen tarkoituksena on varmistaa, että selvityksessä tulee otettua - selvityksen tavoite huomioon ottaen- huomioon olennaiset asiat. Kuulemisen jälkeen selvitystyö jatkuu ja selvitys julkaistaan 30.6. Tämän jälkeen järjestetään selvityksen sisällöstä lausuntokierros ja raportti käännetään englanniksi.

Selvitys tulee kattamaan seuraavat näkökohdat:

- millainen yrityksille asetettu kansainvälisiin vastuullisen liiketoiminnan standardeihin pohjautuva, yritykset ja ihmisoikeudet sekä ympäristökysymykset kattava asianmukaisen huolellisuuden oikeudellinen velvoite voisi olla
- millaisia vastaavia velvoitteita sisältyy muiden maiden lainsäädäntöön tai ohjauskeinoihin sekä millaisia lainsäädäntö- tai ohjaushankkeita on vireillä muissa maissa ja EU-tasolla; sekä
- oikeudellinen analyysi mahdollisen kansallisen velvoitteen toteuttamistavoista.

Ihmisoikeudet & ympäristö*

Oikeus puhtaaseen, turvalliseen, terveelliseen ja kestävään ympäristöön

Oikeus elämään

Tasa-arvo

Järjestäytymis-
vapaus

Uskonnonvapaus

Oikeus
omaisuuteen

Liikkumisvapaus

Poliittiset oikeudet

Sananvapaus

Oikeus
kansalaisuuteen

Oikeus työhön

Lastenoikeudet

Oikeus
koulutukseen

Oikeus
oikeudenkäyntiin

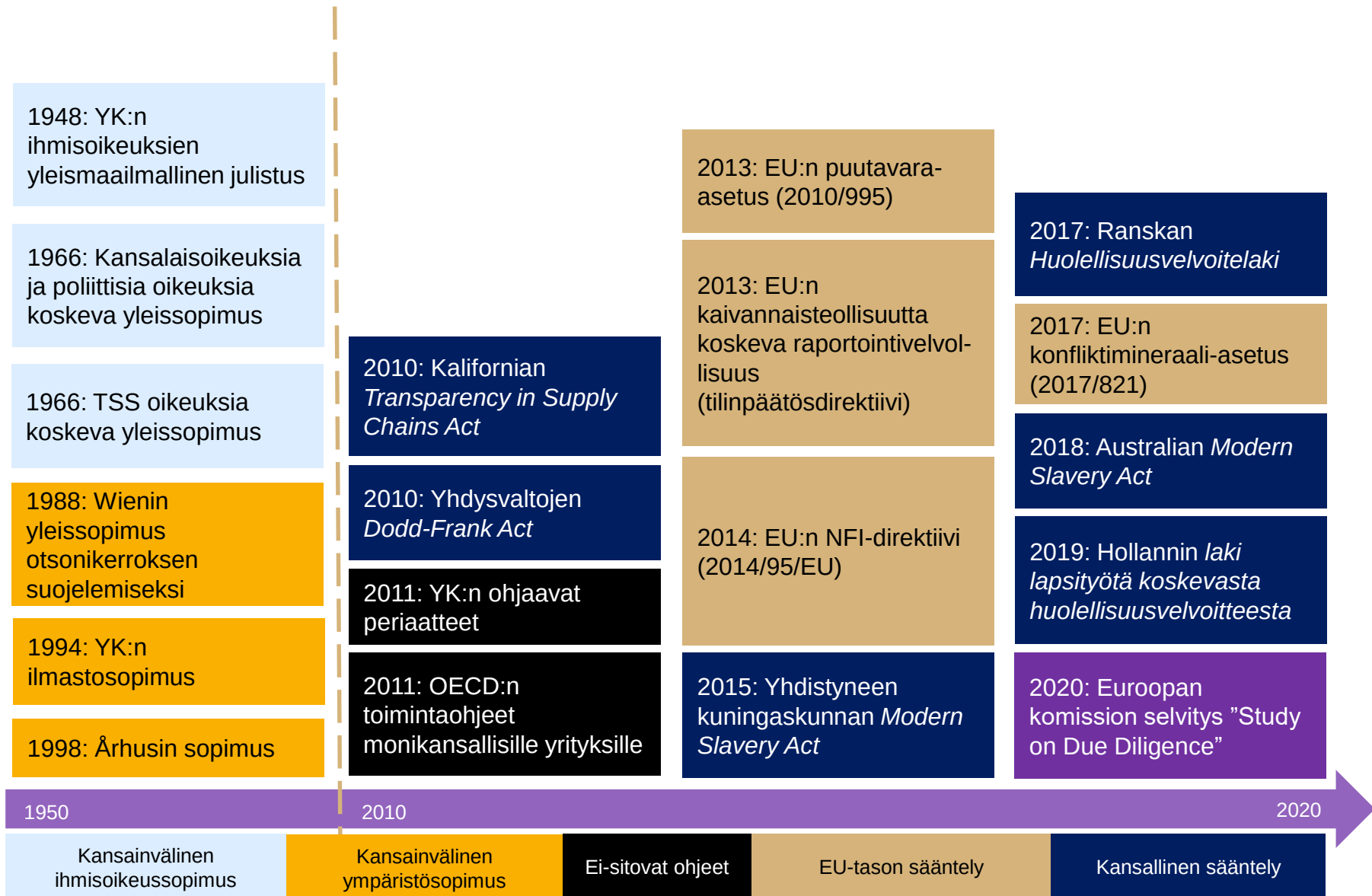
Oikeus hakea
turvapaikkaa

Yksityisyydensuoja

* Listaus ei esitä tyhjentävästi kaikkia ihmisoikeuksia eikä ympäristöön liittyviä suojeltavia oikeushyviä

Esimerkkejä maailmalta

Huomioitavia asioita yritysvastuulain säätämisessä

- Asianmukaisen huolellisuuden määrittely
 - YK:n ohjaavien periaatteiden ja OECD:n toimintaohjeiden mukainen huolellisuus edellyttää:
 - Toiminnan ihmisoikeus- ja ympäristö vaikutusten tunnistamista ja arviointia
 - Tunnistettujen vaikutusten ehkäisyä ja lieventämistä
 - Toimenpiteiden tehokkuuden seuranta
 - Toimista ja niiden vaikutuksista tiedottamista.
- Olemassa olevissa laeissa ja suunnitteilla olevassa lainsäädännössä on omaksuttu erilaisia ratkaisuja asianmukaisen huolellisuuden määrittelemiseksi:
 - Yritykset veloitetaan toteuttamaan asianmukaista huolellisuutta esimerkiksi OECD:n toimintaohjeiden mukaisesti.
 - OECD Toimintaohjeisiin tai YK:n Ohjaaviin periaatteisiin viitataan mahdollisena kehikkona vaatimusten toteuttamiseksi.
 - Laki sisältää valtuutuksen huolellisuutta koskevan tarkemman ohjeistuksen antamisesta asetuksella.
 - Tarkempaa ohjeistusta annetaan viranomaisten toimesta.

Huomioitavia asioita yritysvastuulain säätämisessä

Lähestymisvaihtoehdot

- Säädetään velvollisuudesta raportoida ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevista toimista
- Säädetään ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskeva asianmukaisen huolellisuuden velvoite
- Kannustetaan yrityksiä vastuullisuuteen esimerkiksi edellyttämällä asianmukaista huolellisuutta valtion rahoittamissa hankkeissa, tarjoamalla veroetuja tai edullisempaa rahoitusta vastuullisille yrityksille
- Annetaan yrityksille vapaaehtoista ohjeistusta ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevasta asianmukaisesta huolellisuudesta
- Yhdistelemällä edellä mainittuja lähestymistapoja

Kansalliset toteuttamisvaihtoehdot

- Säädetään erillinen yritysvastuulaki
- Muutetaan olemassa olevaa lainsäädäntöä
- Yhdistetään kahta edellä mainittua toteuttamisvaihtoehtoa

Huomioitavia asioita yritysvastuulain säätämisessä

- Soveltamisalaa koskevia huomioita
 - Ainoastaan tietyt raja-arvot ylittäviin yrityksiin soveltuva huolellisuusvelvoite
 - Soveltamisalan kannalta keskeinen rajausta liittyy yleensä yrityksen kokoon, jonka mittareina on käytetty kirjanpitosäätelystä tuttuja raja-arvoja: taseen loppusummaa, liikevaihtoa ja henkilöstömäärää
 - Kaikkiin yrityksiin soveltuva huolellisuusvelvoite; tai
 - Vain tiettyihin riskipitoisempiin toimialoihin kohdistettu sääntely.
- Raportoinnin merkitys, muoto ja sisältö
 - Läpinäkyvyys ja julkistaminen; valvonta
 - Osa yrityksen muuta raportointia tai itsenäinen ja erillinen raportti
 - Soveltamisala (esim. yrityksen kokoraja)

Huomioitavia asioita yritysvastuulain säätämisessä

- Kansainvälinen ulottuvuus
 - YK:n ohjaavien periaatteiden asianmukaisen huolellisuuden vaatimuksella olisi tarkoitus suojata ihmisoikeuksia ja ympäristöä kaikissa niissä paikoissa, joissa yritykset toimivat
 - Huolellisuuden ulottuvuus kansainvälisesti toimivien yritysten alihankinta- ja toimitusketjuihin sekä määräysvallassa oleviin yhtiöihin
- Valvonta ja sanktiot
 - Lainsäädännön noudattamista voidaan pyrkiä tehostamaan valvonnalla ja sanktioilla

Huomioitavia asioita yritysvastuulain säätämisessä

- Vaikutukset ihmisoikeuksien toteutumiseen, ympäristöön ja yrityksiin
 - Sääntelyn vaikutuksista on saatavilla rajallisesti tutkimustietoja

Vuoden 2018 tilastojen perusteella		
Yrityksen koko	Henkilöstömäärä keskimäärin	Yritysten lukumäärä
Suuret PIE-yhteisöt*	> 500	n. 100
Suuryritykset	≥ 250	657
Keskisuuret yritykset	50-249	2 995
Pienyritykset	10-49	16 498
Mikroyritykset	< 10	265 894

* Yleisen edun kannalta merkittävät suuret yhteisöt

Kiitos